

Bakgrund

Projekt Bästa Resan har sedan 2008 jobbat med för syftet att uppnå attraktiva och konkurrenskraftiga arbetsmarknadsregioner genom hållbar regionförstoring och kraftigt ökad andel kollektivt resande. Det handlar om att utifrån resenären förenkla alla delar av resandet från start till slut destination.

Projektet har jobbat för att samordna flera olika aktörer som arbetar med kollektivtrafik och samhällsplanering för att skapa förbättringar inom tre huvudområden:

- Att förändra människors attityder och beteenden till kollektivtrafik
- Att skapa småskaliga och attraktiva bytespunkter.
- Ett samhällsbyggande som är utformat för att stödja användningen av kollektivtrafik och en hållbar regionförstoring.

Syfte

Skapa en regional strukturbild som visar på hur en regional samsyn på planeringen av infrastrukturen, med fokus på kollektivtrafik, kan stärka den regionala utvecklingen och uppnå en hållbar region förstoring. Strukturbilden ska vara ett stöd för främst kommunernas fysiska planering och ett underlag för prioritering.

Läsanvisning

Rapporten är indelad i fem kapitel, kapitel ett är förord, syfte och kort vad en strukturbild är. Kapitel två innehåller en nulägesbeskrivning av regionen med fokus på infrastrukturen. I kapitlet redovisas också demografiska förutsättningar såsom befolkning och näringsliv. Den samlade bilden av nulägesbeskrivningen fångar upp flaskhalsar och andra problem i regionen för att få regionförstoring, ökad sysselsättning och en positiv befolkningsökning. Dessa problem beskrivs som utmaningar för regionen och redovisas i rutor. Utmaningarna från nulägesbeskrivningen återkopplas i kapitel fem med lösningar.

Kapitel tre och fyra består av två olika typer av mål, processmål och målbilder. Här beskrivs processmålen vilka är resultat av de intervjuer och workshops som genomförts. Utökad samverkan lyfts som ett viktigt mål och de forum och myndigheter för samverkan som finns beskrivs kortfattat. Där lyfts bland annat behovet av ett regionförbund eller motsvarande som kan arbeta med regionala frågor kopplat till infrastrukturen. I kapitel fyra finns en samlad bild över de mål som länet har arbetat fram i olika strategidokument samt de mål som finns i kommunernas översiktsplaner med koppling till strukturbilden. Enbart mål med koppling till strukturbilden har redovisats och en avgränsning har gjorts om målen är mätbara eller inte. Kapitel tre och fyra utgör stommen tillsammans med utmaningarna i kapitel två för hur målen ska nås.

Kapitel fem är resultatet av strukturbilden och hur lösningarna kan se ut, det övergripande målet är regionförstoring och regionförtätning. Hur regionförstoring och regionförtätning går till beskrivs inledningsvis innan processmålen behandlas. Processmålen tillhör de viktigaste målen i strukturbilden för utan en fungerande process är det mycket svårt att arbeta med de mätbara målen. Processmålen beskriver hur kommunerna i länet kan arbeta tillsammans och vilka svårigheter och lösningar finns samt i vilka konstellationer det behöver ske förbättringar kring samarbete och utveckling. Efter processmålen kommer beskrivning på lösningar på de mätbara målen och de mål som beskrivs i kapitel fyra. De mätbara målen är grupperade utifrån en rad huvudrubriker där målen behandlas på nationell, regional och kommunal nivå. Sist beskrivs lösningar på utmaningarna från nulägesbeskrivningen i kapitel två. Lösningarna är indelade sex olika kategorier. Det är allt från nybyggnadsåtgärder, anpassat trafikutbud till samordningsåtgärder och flera av lösningarna är enligt 4-stegsprincipen.

Avgränsning

Stora delar av den regionala strukturbilden för 2020 baseras på redan skrivna dokument, planer, visioner och annat som kommunerna tagit fram. Beställaren har tillhandahållit det material som denna strukturbild bygger på. Utöver det har beställaren kontaktat de berörda kommunerna för att de ska ha möjlighet att lämna relevant material. Det material som ligger till grund för den regionala strukturbilden för 2020 är:

- Regional utvecklingsstrategi för länet 2011-2020
- Regional transportplan för Västernorrlands län
- Översiktsplaner för samtliga kommuner (Sundsvall, Timrå, Kramfors, Ånge, Härnösand, Örnsköldsvik och Sollefteå)

- Projekt Bästa resans analyser och rapporter
- Regional systemanalys 2010-2020, för de fyra nordligaste länen

En del av syftet med denna regionala strukturbild är att vara ett stöd för kommunernas fortsatta planeringsarbete och ett underlag för kommande prioriteringar. Detta medför att rapporten kommer att spela olika stor roll för kommunerna inom länet. De stora kommunerna som har en omfattande organisation (och mycket resurser) för sitt planeringsarbete kommer troligtvis att använda den regionala strukturbilden på ett annat sätt än de mindre kommuner med mindre planerande organisation och resurser. Hur man använder strukturbilden beror också på hur "långt" man har kommit i sina planeringsarbeten och olika projekt. Strukturbilden kommer att ta upp stora som små mål och möjligheter till förbättringar på alla nivåer.

Urval av intervjupersoner

De intervjupersoner som är med i studien är framtagna tillsammans med beställaren. Detsamma gäller de frågor som ingått i studien.

Vad är en regional strukturbild?

Regionala strukturbilder visar de övergripande dragen i en regions fysiska struktur och lyfter bland annat fram sambandet mellan infrastruktur och bebyggelseutveckling. I Västernorrland är tanken att man ska samarbeta kring att gemensamt uppnå en syn på utvecklingen av infrastrukturen och regionen i stort.

Arbetet med strukturbilder innebär en möjlighet för kommuner, länsstyrelser och andra regionala företrädare att tillsammans verka för en långsiktigt hållbar regional fysisk struktur. En strukturbild kan visa de övergripande dragen i regionens fysiska struktur, vilket exempelvis kan inkludera kommunikationsleder, grönstruktur, bebyggelsemönster, bostadsutbyggnad och tätortsstruktur. Strukturbilden bör successivt diskuteras och aktualiseras för att utgöra ett aktuellt planeringsunderlag till stöd för till exempel den kommunala översiktsplaneringen. Strukturbilder kan även användas som kunskapsunderlag vid framtagande av regionala utvecklingsstrategier (RUS) och som stöd i den regionala dialogen med statliga verk och myndigheter. Översiktliga kartskitser och principbilder kan ofta förenkla och tydliggöra överväganden om olika fysiska strukturer. I de regionala utvecklingsstrategierna finns möjlighet till överväganden av fysiska strukturalternativ, men hittills har de regionala utvecklingsstrategierna behandlat fysiska strukturfrågor i liten utsträckning. Genom att använda enkla strukturbilder kan man tydliggöra särskilt viktiga regionala utvecklingsfrågor, vilket förhoppningsvis kan bidra till att öka intresset och engagemanget för planering hos medborgare och föreningsliv.

Regional struktur

Nuläge

Ortstruktur/befolkning

I Västernorrland ligger städer och samhällen som ett pärlband utmed kusten. Länet har cirka 243 000 invånare, knappt tre procent av Sveriges befolkning, och omfattar 5,3 procent av landets yta.

Sundsvall, som är länets största kommun, har drygt 95 000 invånare. Övriga kommuner är Ånge, Timrå, Härnösand, Kramfors, Sollefteå och Örnsköldsvik.

Befolkningstätheten och hur orterna är uppbyggda har stor betydelse när man ska bygga effektiva transportsystem. I Västernorrland bor de flesta människorna utmed kusten och längs älvdalarna. Längs kusten är befolkningstätheten ungefär som i resten av Sverige, medan Sundsvall/Timrå är mer tätbefolkat. I övriga delar av länet är befolkningstätheten lägre än genomsnittet i Sverige. 45 procent av människorna i Västernorrland bor utanför de sju största tätorterna.

Västernorrland, tillsammans med många andra län i Sverige, står inför en historisk generationsväxling. Fler människor blir allt äldre, men det föds också fler barn. Det innebär att de som är i arbetsför ålder ska försörja allt fler.

Vissa delar av länet har drabbats hårt av utflyttning. Andra har bara vuxit lite i förhållande till andra jämförbara regioner. Att folkmängden har ökat beror framför allt på att människor från andra länder har flyttat till länet. För att befolkningen ska öka i framtiden är Västernorrland beroende av ökad invandring och att flyktingar tas emot på ett bra sätt i kommunerna. Västernorrland behöver fler kvinnor och män som är under 44 år för att åldersbalansen ska bli bättre och för att länet ska utvecklas.

Den 31 december 2010 bodde 242 625 personer i Västernorrland. Det var en minskning med 417 invånare jämfört med året innan. Trots att länet har förlorat människor de senaste åren har den negativa utvecklingen planat ut kraftigt jämfört med hur det såg ut mellan 1995-2001. Dessa år förlorade länet flest invånare.

Beräkningar visar att länet kommer att minska cirka 4 000 personer fram till 2020 om befolkningsminskningen fortsätter.

Ortstruktur

